

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקמא

ערב שבת קודש
פרשת ואתחנן / נחמו
ט"ו במנחם־אב ה'תשע"ב

יוצא־לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ו במנחם-אב ה'תשע"ב - כ"ב במנחם-אב ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ו במנחם-אב	הלכות ביאת המקדש פרק ב-ד.	הלי שביתת יו"ט פרק ה.	מל"ת סח. קסה. מ"ע לא. מל"ת עז. עח.
ש"ק	ט"ז במנחם-אב	פרק ה-ז.	פרק ו.	מל"ת עה. עז. מ"ע כד. מל"ת סט. ע. עא.
א'	י"ז במנחם-אב	פרק ח-ט. הלכות איסורי מזבח.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מל"ת עד. מ"ע סא. מל"ת צא. צב. צג.
ב'	י"ח במנחם-אב	פרק ב-ד.	פרק ח.	מל"ת צד. צה. צו. צז. מ"ע פו.
ג'	י"ט במנחם-אב	פרק ה-ז.	הלי חמץ ומצה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ס. מל"ת ק. צח. מ"ע סב. מל"ת צט.
ד'	כ' במנחם-אב	הלכות מעשה הקרבנות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ב.	מ"ע סג. מל"ת קמו. מ"ע סד .
ה'	כ"א במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ג.	מל"ת קלט. קיב. מ"ע סה.
ו'	כ"ב במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ד.	מ"ע פט. מל"ת קמה. קמח [בהוצאת קאפח: קמט].

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר***		תאריך
							120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
8.02	7.36.0	1.21	12.47	9.20	6.05	5.01	4.37	3.37	ו', ט"ו במנחם-אב
8.01	7.35.1	1.21	12.47	9.20	6.05	5.02	4.38	3.38	ש"ק, ט"ז במנ"א
8.00	7.34.3	1.20	12.47	9.21	6.06	5.03	4.38	3.39	א', י"ז במנחם-אב
7.59	7.33.4	1.20	12.46	9.21	6.07	5.04	4.39	3.41	ב', י"ח במנחם-אב
7.58	7.32.5	1.20	12.46	9.21	6.07	5.05	4.40	3.42	ג', י"ט במנחם-אב
7.57	7.31.5	1.20	12.46	9.21	6.08	5.06	4.41	3.43	ד', כ' במנחם-אב
7.56	7.30.6	1.20	12.46	9.22	6.08	5.06	4.42	3.44	ה', כ"א במנחם-אב
7.55	7.29.6	1.19	12.46	9.22	6.09	5.07	4.43	3.45	ו', כ"ב במנחם-אב

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר נהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"ינ	צה"יש	דה"ינ	צה"יש	דה"ינ	צה"יש	דה"ינ	צה"יש	דה"ינ	צה"יש
6:58	8:13	7:14	8:15	7:06	8:16	7:15	8:14	7:09	8:07
ואתחנן / נחמו		עקב							

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

דרושה הוספה באופן של "כפליים לתושייה"

מדוע הקב"ה שולח כבר בתחילה לנחם את בני ישראל בנחמה כפולה, 'נחמו נחמו', ולא מסתפק בפעם אחת? • כל עוד לא הייתה הנחמה בפועל, יש להוסיף שלא על דרך הרגיל כדי לפעול את הנחמה בכפליים' • זה גם התוכן השווה בחמישה עשר באב, ואתחנן ו'נחמו' – נחמת הגאולה שאחרי הירידה, בדרך של 'מתנת חנם' מלמעלה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. שבת פרשת ואתחנן, שבת נחמו, היא לעולם בסמיכות לחמישה עשר באב ובפרט בשנה זו¹, שחמישה עשר באב חל ביום השישי, ערב שבת² פרשת ואתחנן, שבת נחמו. ועל פי הידוע³ ש"המועדים של כל השנה . . . ככולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן" – יש לבאר הקשר והשייכות של יום טוב חמישה עשר באב לשבת זו, פרשת ואתחנן, שבת נחמו. ובפרטיות יותר: אף ששמה העיקרי של שבת זו (על פי מנהגי ישראל) הוא "שבת נחמו", על שם התחלת הפטרה "נחמו נחמו עמי"⁴, שאינה "מעניין הפרשיות דומה בדומה" כרוב הפטרות, אלא "לפי הזמן ולפי המאורע", "שבע דנחמתא"⁵

ב. אודות חמישה עשר באב – איתא במשנה סוף מסכת תענית: "לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב (וכיום הכיפורים)".⁶ ומבואר בספרים⁸ מעלת היום טוב חמישה עשר באב לגבי שאר ימים טובים (עד שלא היו ימים טובים לישראל כמותו) – להיותו לאחרי גודל הירידה של תשעה באב, עניין החורבן והגלות, אשר, ירידה זו היא צורך עלייה, עד

1 בשנת תשמ"ח (כקביעות שנה זו).
2 ויתירה מזה – מצד החיוב דתוספת שבת, להוסיף מחול על הקודש, הרי, התחלת השבת היא ביום חמישה עשר באב עצמו.
3 של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א).
4 ישע' מ, א.
5 טושו"ע או"ח סו"ס תכח.

6 ראה גם לקו"ש ח"ט עמ' 61 ואילך.
7 ביאור השייכות דחמישה עשר באב ויום הכיפורים – ראה אוה"ת פרשתנו (כרך ו') עמ' ב'קצו ואילך, ד"ה נחמו עת"ר. וראה גם שיחת ט"ו באב תשמ"ו ס"ב ואילך.
8 ראה פע"ח שער חגה"ש בסופו (דרוש סוד ט"ו באב) – הובא ונתבאר באוה"ת וד"ה נחמו שבהערה הקודמת.

נעשה יום טוב גדול יותר מכל שאר הימים טובים¹⁹.

ג. ועניין זה מודגש גם בשבת (שלאחרי תשעה באב) הסמוכה לחמישה-עשר באב: שבת נחמו:

"שבת שאחר תשעה באב מפטירין נחמו נחמו עמי . . . מפטירין בנחמות ישעיהו מאחר תשעה באב עד ראש-השנה"²⁰, "שבע דנחמתא"⁵ - שאז מתחילה²¹ הנחמה ("נחמה בכפליים"²²) על החורבן והגלות²³ על-ידי ההפטרה בדברי הנביאים על דבר הבטחת הקב"ה (על) הגאולה האמיתית והשלימה. ופרשת ואתחנן:

בהתחלת פרשת ואתחנן נאמר "ואתחנן אל ה' גו' אתה החילות גו' אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו'" - תפילתו של משה רבינו (תקט"²⁴ תפילות, כמניין "ואתחנן"²⁵) להיכנס לארץ-ישראל. ואיתא בספרים²⁶ בביאור גדול תשוקתו של משה רבינו להיכנס לארץ-ישראל עד כדי כך שהתפלל על זה תקט"ו תפילות - שאילו היה משה רבינו מכניס את בני-ישראל לארץ ובונה בית-

לעלייה הכי גדולה - גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, שבאה לידי ביטוי בחמישה-עשר באב⁹, שבו "קיימא סיהרא באשלמותא"¹⁰, המורה על שלימות ישראל ש"מונין¹¹ ללבנה¹² ו"דומין ללבנה¹³, ו"עתידין להתחדש כמותה"¹⁴. ועניין זה מרומז גם בדברי הגמרא¹⁵ אודות הטעמים ליום-טוב חמישה-עשר באב, שהטעם הראשון בזמן הוא - "יום שכלו בו מתי מדבר", שבו נתברר שבטלה הגזירה דמתי מדבר שהיתה בתשעה באב¹⁶, ומזה מובן גם בנוגע לביטול גזירת החורבן והגלות דתשעה באב - "אני קובע לכם בכייה לדורות"¹⁷ - שבחמישה-עשר באב מתברר שבטלה ה"בכיה לדורות" של תשעה באב.

ויש לומר, שכשם שבחמישה-עשר באב אז נתברר שבטלה גזירת מתי מדבר כבר בתשעה באב, כמו כן בנוגע לביטול גזירת החורבן והגלות, שנתברר שירידת החורבן והגלות בתשעה באב היא לצורך עליית הגאולה.

ונמצא, שבחמישה-עשר באב מאיר מעין הגילוי דלעתיד (ביטול הירידה של תשעה באב, ויתירה מזה - שנהפך לששון ולשמחה וליום טוב¹⁸), ולכן

עניין התענית על החורבן והגלות הוא - יו"ט הכי גדול שלמעלה מכל הימים טובים. ועד סיום הלכות תעניות ברמב"ם - "כל הצומות האלו עתידין ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידין להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה כו".

19 להעיר מעניין ביטול המועדים לעתיד לבוא (מדרש משלי פ"ט, ב. ועוד) - שאין הכוונה שיבטלו לגמרי, כי אם, שהגילוי שבהם יהיה כ"שרגא בטיהרא" לגבי מעלת הגילויים דלעתיד לבוא (ראה תור"א מג"א, צ, ד. קיט, ב. הובא באוה"ת פרשתנו עמ' עב. ב'ריב ואילך. וראה לקמן הערה 58).

20 רמב"ם הל' תפילה פ"ג הי"ט.

21 להעיר מהעילוי המיוחד בהתחלת ופתיחת עניין (ראה לקו"ש ח"כ ס"ע 74 ואילך. וש"נ).

22 איכ"ר ספ"א.

23 ובאופן דמוסיף והולך ככל שבע דנחמתא - "דרך הנחמות להיות הולכות ומשובחות יותר" (תוס' מגילה לא, ריש ע"ב), וכדלקמן בפנים.

24 להעיר מהשייכות דתקט"ו (גילוי והמשכת בחי' י"ה (ט"ו) בעולמות שהם בחי' מהלך ת"ק שנה) לחמישה-עשר באב - נתבאר בארוכה באוה"ת פרשתנו עמ' ב'קצו ואילך.

25 ראה דבר' פי"א, ט - הובא בדע"ו מבעה"ת עה"פ.

26 ראה מגלה עמוקות אופן קפה (הובא בילקוט ראובני פרשתנו). אלשיך אוה"ח ועוד ריש פרשתנו. אוה"ת פרשתנו עמ' סה. צג. ב'דא. ועוד.

9 וכסיום המשנה: ביום שמחת לבו, זה בנין ביהמ"ק שיבנה במהרה בימינו. ובחדא"ג מהרש"א: אחמישה-עשר באב קאי שטעמי שמחתו . . . תלויין בבנין המקדש.

10 זהר ח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב. רמט, ב. ח"ב פה, רע"א. רטו, א. וראה שמו"ר פט"ו, כו.

11 סוכה כט, א.

12 להעיר גם שאחד הטעמים ליום-טוב חמישה-עשר באב הוא "שפסקו מלכרות עצים למערכה . . . תשש כחה של חמה" (תענית בסופה). היינו, שעושיין יום-טוב על שתשש כוחה של חמה ("דהגם שהוא מפני שאז גמר מצוה דכריתת עצים למערכה, מ"מ, הלשון . . . משמע דזהו עצמו טעם דהיו"ט") - "כי אוה"ע מונין לחמה . . . חמה בישא. . . ולכן, לפי שבט"ו באב שהוא שלימות מילוי הלבנה ע"כ ממילא תשש כוחה של חמה בישא" (אוה"ת שם עמ' ב'קצח. ד"ה נחמו הנ"ל).

13 ראה סוכה שם. ב"ר פ"ו, ג. וראה אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

14 נוסח ברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א. רמב"ם הל' ברכות פ"י ה"ט).

15 תענית ל, סע"ב.

16 פרש"י ותוס' שם - מאיכ"ר פתיחתא לג.

17 שם כט, א.

18 וי"ל רמז בדבר שהיו"ט חמישה-עשר באב הובא בסוף תענית, ללמדנו, שהסוף (גמר ושלימות, סך-הכל) דכללות

בפירוש רש"י (פשוטו של מקרא³³) בהתחלת הפרשה, "ואתחנן, אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנים":

כאשר ההנהגה היא בסדר והדרגה, צריך להיות תחילה בקשה ותפילה, ואז ממלא הקב"ה את הבקשה והתפילה; אבל כאשר ההנהגה היא באופן של "מתנת חנים" – לא ממתנים לבקשה ותפילה, אלא נותנים תיכף ומיד "נחמה בכפליים"³⁴.

ה. והנה, הקשר ושייכות חמישה עשר באב

המקדש, לא היה נחרב בית-המקדש לעולם, והיה לו קיום נצחי כמו שיהיה לעתיד לבוא.

ונמצא, שבפרשת ואתחנן (בקשת משה רבינו להיכנס לארץ) מודגש העניין דגאולה אמיתית ושלימה, גאולה נצחית שאין אחריה גלות²⁷.

ד. ויש להוסיף בכיזור הקשר והשייכות שבין ההפטרה לפרשה:

הסדר ב"שבע דנחמתא" הוא באופן שהולך ומיתוסף בעניין הנחמה מצד בקשתם של ישראל

כדי לפעול 'נחמה בכפליים' צריכה להיות העבודה מעין ודוגמת זה – לא רק על דרך הרגיל, אלא באופן של הוספה על הרגיל, "כפליים לתושייה"

לפרשת השבוע וההפטרה מתבטא (לא רק בעניין הגאולה, אלא) גם בעבודה המביאה את הגאולה – ההוספה ב"מעשינו ועבודתינו" לקרב ולזרז את הגאולה בפועל ממש. ובהקדמה:

כיוון שגם לאחר אמירת ההפטרה "נחמו נחמו עמי" בשבת זו עדיין לא היתה הנחמה בפועל, שהרי משיח צדקנו עדיין לא בא – על כורחך צריך לומר, שיש להוסיף עוד יותר ב"מעשינו ועבודתינו" לפעול את עניין ה"נחמה בכפליים" בפועל ממש.

וכדי לפעול "נחמה בכפליים" צריך להיות העבודה מעין ודוגמת זה – לא רק על דרך הרגיל, אלא באופן של הוספה על הרגיל, "כפליים לתושייה"³⁵.

שאינם מסתפקים בנחמה שלפני זה, כידוע מה שכתוב באבודרהם²⁸ שההפטרות ד"שבע דנחמתא" הם באופן של שקלא וטריא בין הקב"ה לכנסת ישראל, שלאחרי ההפטרה הראשונה "נחמו נחמו עמי", ש"הקב"ה אומר לנביאים נחמו נחמו עמי", משיבה כנסת ישראל "ותאמר ציון עזבני ה'",²⁹ "כלומר, איני מתפייסת מנחמת הנביאים", ו"הנביאים חוזרין ואומרים לפני הקב"ה הנה כנסת ישראל לא נתפייסה בתנחומין שלנו", "ענייה סוערה לא נחמה"³⁰, ו"על זה חוזר הקב"ה ואומר אנוכי אנוכי³¹ הוא מנחמכם וכו'".

ועל-פי זה, היה צריך לכאורה להתחיל בנחמה פעם אחת, ולאחרי שכנסת ישראל תשיב שאינה מסתפקת בנחמה אחת³², ישיב הקב"ה "נחמו נחמו", "נחמה בכפליים"? ויש לומר ההסברה בזה – על-פי המבואר

33 פרש"י בראשית ג, ח. שם, כד. ועוד.
34 ולא כדי שלא יהיה באופן ד"נהמא דכיסופא" (ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד), מתחילים בנחמה שע"י הנביאים, וע"י בקשתם ותפילתם של ישראל באים לשלימות הנחמה, "אנכי אנכי הוא מנחמכם" – שהרי לקו ובכפליים ועשו תשובה וכו' וכו'.
35 ל' הכתוב – איוב יא, ו.

27 ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג נאמר – פסחים קטז, ב.
28 בסדר הפרשיות וההפטרות – בשם המדרש.
29 ישע' מט, יד.
30 שם נד, יא.
31 שם נא, יב.
32 ובפרט לאחר ש"לקו בכפלים" (איכ"ר שם).

חיים על חייו, וכן כתב הרשב"ם במסכת בבא בתרא⁴³: "מט"ו באב ואילך דמוסיף מן הלילה על היום לשנות, יוסיף ימים, כדכתיב⁴⁴ כי הוא חייר, וכתיב⁴⁵ כי אורך ימים ושנות חיים [ושלום] יוסיפו לך, שמתוך שהלילות מאריכין והימים מתקצרין צריך לעסוק בלימודו גם בלילה".

והובא גם להלכה - פסק-דין הרמ"א⁴⁶ "ויש לאדם להתחיל ללמוד בלילה מט"ו באב ואילך", וכן כתב רבינו הזקן בהלכות תלמוד-תורה⁴⁷: "מט"ו באב ואילך יוסיף מעט מעט".

ועניין זה (ההוספה בלימוד התורה) שייך גם לשבת הסמוכה לחמישה-עשר באב:

שבת נחמו, "נחמה בכפליים" על-ידי העבודה באופן של "כפליים לתושיה" - שהרי עניין "כפליים לתושיה" הובא במדרשי רז"ל⁴⁸ בקשר למעלות לוחות שניות⁴⁹, "אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות, מדרש ואגדות", היינו, הוספה בעניין התורה.

ועל דרך זה בנוגע לפרשת ואתחנן⁵⁰ - כמבואר

ולהעיר גם משייכות "כפל" לגאולה³⁶, כמאמר רז"ל³⁷ "חמש אותיות נכפלו וכולן לשון גאולה" - שיש לומר, שעל-ידי העבודה באופן של "כפליים לתושיה" זוכים לגאולה³⁸ באופן של "נחמה בכפליים".

וזהו גם תוכן "ואתחנן", "מתנת חנים" (בעבודת האדם) - עבודה באופן של הוספה על המוכרח והמחויב על-פי דין, לפני משורת הדין³⁹, ועד לאופן של "מתנת חנים".

ועניין זה מודגש גם באופן עבודת חמישה-עשר באב - כדאיתא בגמרא⁴⁰ "מכאן (מחמישה-עשר באב) ואילך דמוסיף יוסיף", אשר הוספה אמיתית היא (לא רק ביחס למעמדו ומצבו הקודם, שיתכן שלא היה בשלימות הראויה, אלא גם) ביחס לעבודה בשלימות הראויה, היינו, שגם כאשר עבודתו היא בשלימות הראויה הרי הוא מוסיף עוד יותר, לפני משורת הדין⁴¹, "כפליים לתושיה", באופן של מתנת חנים.

ו. ובפרטיות יותר - הוספה בלימוד התורה:

כפירוש דברי הגמרא "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף", מפרש רש"י⁴²: "מחמישה-עשר באב ואילך דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף

43 קכא, ב.
44 ס"פ נצבים.
45 משלי ג, ב.

46 יו"ד סרמ"ו סכ"ג. וראה גם מג"א (או"ח סרל"ח) שהביא דברי הב"ח "האחרונים קבלו לומר משכבי עד קומי שכבי ומקומי עד שכבי קומי, דמחוג שבועות שאומרים מגילת רות שכתוב בה (ג, יג) שכבי עד הבקר, עד ט' באב שאומרים מגילת איכה שכתבו בה (ב, יט) קומי רוני בלילה לראש אשמורות, שכבי, דא"צ לקום קודם אור הבוקר כדי ללמוד תורה, כיוון דהלילות קצרים, אבל מט' באב [* כ"ה ט') באב] בב"ח. ומוסיף המג"א: "ובע"ש כתב מט"ו באב כו". ולהעיר, שבוה מרומזו גם הקשר דתשעה באב וחמישה-עשר באב - ע"ד האמור לעיל (ס"ב) שבט"ו באב נתברר שבטלה הגזירה דט' באב (וראה לקו"ש חי"ט עמ' 447 בערה, חכ"ד עמ' 273 הערה 25. ועוד) - שאומרים קומי, עד חג השבועות שאומרים שכבי, חייב לקום קודם אור הבוקר בראש אשמורות ללמוד, כיוון דהלילות ארוכים".

47 פ"ד ה"ח.

48 שמור"ר רפמ"ו.

49 שניתנו ביוהכ"פ, השייך לחמישה-עשר באב - לא היו ימים טובים לישראל כחמישה-עשר באב וכיום הכיפורים.

50 נוסף לכך שבפרשה זו נאמרו עשרת הדברות - כללות התורה, ולהעיר, שבשבת זו לומדים פרק שלישי דמסכת אבות [* שהתחלתה - "משה קבל תורה מסיני"] - הקשור

36 כולל גם הכפל דשבת - "כל עיסקה דשבתא כפול" (מדרש תהלים צב, א. וראה לקו"ת בשלח בתחילתו), ולהעיר אשר שבת הו"ע של גאולה, מעין ודוגמת "יום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים" (תמיד בסופה).

37 יל"ש ר"פ לך לך (רמז סד). וראה ד"ה ויאמר ג' לך לך תרכ"ז. תר"ל - הובא בסד"ה נחמו עת"ר.

38 להעיר מפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ה) "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה" - דעניין התשובה הוא "כפלים לתושיה" - "ומיד הן נגאלין".

39 וכמ"ש בהמשך הפרשה (ו, יח) "ועשית הישר והטוב", "זו פרשה לפני משורת הדין" (פרש"י עה"פ).

40 תענית בסופה.

41 ולאחרי שהעניינים דלפנים משורת הדין נעשו דין בתורה - צ"ל הוספה יתירה על לפני משורת הדין שהיה לפני זה.

42 ראה מהר"ץ חיות סוף מסכת תענית, ובשם הגדולים להחיד"א מערכת גדולים ערך רש"י קרוב לסופו, שד"ח ח"ט עמ' א'תתיד - אם הפירוש לתענית הוא של רש"י, ובכל אופן - ה"ז פירוש של גדול בישראל שנתקבל ונתפשט בכל תפוצות ישראל, פירוש שנאמר ברוח הקודש כו' (ראה במשך תער"ב ח"ג ס"ע א'שפה).

שמאיר בכל התוקף ללא שינויים), מהשאינן כן ההעלאה מלמטה למעלה (אתערותא דלתתא) יש בה שינויים (כדוגמת אור הלכנה, "פני יהושע (שהכניס את ישראל לארץ) כפני לבנה", שיש בה שינויים כו)⁵⁷.

ומזה מובן שהעבודה הפועלת את הגאולה האמיתית והשלימה, גאולה נצחית שאין אחריה גלות, היא – בעיקר לימוד התורה⁵⁸ (ובמיוחד – פנימיות התורה⁵⁹), שזוהי ההכנה לקיום בקשת משה רבינו לעתיד לבוא, כמבואר בליקוטי־תורה⁶⁰ ש"אז לא נתקיימה בקשה זו⁶¹ שיהיה אתערותא

(57) וראה אוה"ת שם (עמ' פז. קט. קיב. ב"רכה) ש"מה שלא פעל משה מבוקשו אף שזה לכאורה מניעת טובה גדולה, עכ"ז י"ל שמהירידות שנמשכו בגלות הארץ יהיה עליה גדולה ביותר", "מזה יומשך שלע"ל יהיה גילוי גדול יותר מבחי' שמש, ועד"נ (ישעי' ל, כ) והיה אור הלכנה כאור החמה גו", "שגם ההמשכה מלמעלה למטה ישבו כמו בחינת מלמטה למעלה ממש". וזהו גם תוכן היו"ט דחמישה עשר באב – שע"י הירידה דת"ב נעשית עליה גדולה ביותר, שזוה"ע שלימות הלכנה, "והיה אור הלכנה כאור החמה" (ראה אוה"ת שם עמ' ב'קצח ואילך).

(58) ראה אוה"ת שבהערה 19, שהעילוי דתורה (המשכה מלמעלה למטה) לגבי תפילה (העלאה מלמטה למעלה) הוא ע"ד מעלת הגילויים דלעתיד לבוא לגבי המועדים שיהיו בטלים כשרגא בטיהרא. ודוגמתו – העילוי דט"ו באב לגבי שאר המועדים, כנ"ל.

(59) ראה לקו"ת שם ד, א, ש"עיקר בקשת משה היה להמשיך בחי' ראי' בעסק התורה ע"ד מ"ש דהע"ה (תהלים קיט, יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". וראה בארוכה אוה"ת שם עמ' קז, שזוה"ע גילוי פנימיות התורה שיתגלה ע"י משיח, כמ"ש בזהר ריש פרשתנו (רס, ב – הובא גם בלקו"ת שם ג, ג) "משה שירותא הוא בעלמא . . . סיומא מלאכא משיחא הוא". ולהעיר גם מהשייכות לחמישה עשר באב, שהו"ע השידוכין והנישואין (בנות ישראל כו' חולות בכרמים כו' בחורשא נא עיניך כו') דהקב"ה וכנס" – כי, "הנישואין זהו גילוי פנימיות התורה שיהיה לע"ל . . . זה יהיה ע"י האתעדל"ת עכשיו . . . ומשה רצה להמשיך בחי' זו בכנס" ע"י שיכניסם הוא לארץ" (אוה"ת שם עמ' ב'ריט).

(60) שם ג, א.ג. אוה"ת שם עמ' נד. סד. ועוד.

(61) ראה אוה"ת שם עמ' עח, שממארז"ל (ברכות לב, ריש ע"ב) "גדולה תפילה יותר ממע"ט, שאין לך גדול במע"ט יותר ממרע"ה אעפ"כ לא נענה אלא בתפילה, שנאמר (פרשתנו ג, כ"ז) אל תוסף דבר אלי, וסמיק ליה עלה ראש הפסגה", ומפרש רש"י "בדבר תפילה זו נתרציתי לך להראותך אותה", מוכח, ש"מה שראה אותה מראש הפסגה חשוב נענה, מפני שגם עי"ז פעל ההמשכה למי שתורתו אומנותו", "יחידים סגולה שבכל דור (עיני העדה – ראה לקו"ת שם ב, ד)

בליקוטי־תורה פרשתנו⁵¹ (הפרשה החסידית) משה רבינו רצה שתהיה המשכת אתערותא דלעילא שלא על־ידי אתערותא דלתתא, שזה עניין "ואתחנן", "מתנת חנם"⁵², שעניין זה נעשה על־ידי לימוד התורה, שהוא עניין ההמשכה מלמעלה למטה, ועל זה אמר "אתה החילות להראות את עבדך", "כי משה קיבל תורה מסיני ושם הוא אתה החילות, אתערותא דלעילא לבד", ומדרגה זו רצה להמשיך בכל ישראל, שעל זה אמר "אעברה נא ואראה את הארץ גו", "ארץ העליונה הוא כנסת ישראל שנקראת ארץ חפץ⁵³, ורצה משה להמשיך בה בחינת אתה החילות, שהוא בחינת אתערותא דלעילא הנעשית שלא על־ידי אתערותא דלתתא⁵⁴ . . . (ש)אינו נתפס כי אם בבחינת ראייה והסתכלות . . . ועל כן אעברה נא ואראה את הארץ, להמשיך בה גם כן בחינת ראייה זו כו".

ועניין זה קשור גם עם המבואר לעיל (סעיף ג') בטעם בקשת משה להיכנס לארץ, שאילו היה משה רבנו מכניס את בני־ישראל לארץ היתה זו גאולה נצחית שאין אחריה גלות⁵⁵ – כי, ההמשכה מלמעלה למטה (אתערותא דלעילא) שאינה תלויה בעבודת האדם היא למעלה משינויים (בדוגמת אור השמש, "פני משה כפני חמה"⁵⁶,

עם כללות עניין התורה – "אוריין תליתא" (שבת פח, א).
 (51) ב, ג ואילך. וראה בארוכה אוה"ת פרשתנו עמ' נא ואילך. עמ' ב'רט ואילך.

(52) ולהעיר ממארז"ל (ספרי ופרש"י בהעלותך יא, ה) "חנם מן המצוות", היינו, "שנמשך השפע ממקום גבוה שלמעלה מאתעדל"ת אשר אין מגיע שם העלאת מ"ן ממעשר המצוות" (לקו"ת שם ג, ד. אוה"ת שם עמ' נג. ומבאר שם החילוק שבין מצוות לתורה, עיי"ש).

(53) מלאכי ג, יב. וראה "היום יום" י"ז אייר. כש"ט הוספות סמ"ד. וש"נ.

(54) ולהעיר, שגם אם היתה מתקיימת בקשת משה רבינו לא היה זה באופן של נהמא דכיסופא (לגמרי) – מכיוון שנעשה ע"י בקשת משה היינו, שגם "מתנת חנם" באה ע"י תפילה (וי"ל ע"ד מארז"ל (ראה גיטין ג, ב. ב"מ טז, א. ועוד) "אי לאו דעביד ליה נייחא לנפשיה לא הוה יחיב ליה מתנתא"). ועפ"ז יומתק התייווך (בפנימיות העניינים) בין ב' הפירושים ברש"י, "אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם כו", "ד"א זה אחד מעשרה לשונות של תפילה" – החיבור ד"מתנת חנם" (אתעדל"ע, תורה) עם "תפילה" (אתעדל"ת).

(55) ראה אוה"ת שבהערה 26.

(56) ב"ב עה, סע"א. ספרי ופרש"י פינחס כז, כ.

דלעילא לבדה", בבחינת ראייה, "אכן לעתיד לבוא יתגלה בחינה זו", "לעתיד לבוא"⁶² כתיב כי עין בעין יראו וגו'⁶³.

ז. ההוראה מכל האמור לעיל בנוגע לעבודה

שיאיר בהם בחי' משה שיוכלו להמשיך מלמעלה למטה גילוי אלקות ע"י תורתם גם בלתי העלאת מ"ן כלל", "וכן להיות אתעדל"ע מעצמו לעורר אתעדל"ת".
וי"ל, שכן הוא גם בנוגע לביטול ושליטת עניין החורבן והגלות שע"י משה - כידוע "שלפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י (שגילה פנימיות התורה) לא נחרב הבית כלל" (פלה הרמון שמות ע' ז'). - ולהעיר מהשייכות דרשב"י ומשה (ראה עמה"מ סב, ד. סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר (דש, ב. שז, ב). ועוד).

(62) ישע' נב, ח.

(63) ולהעיר גם ממ"ש בהפסרה דפ' ואתחנן (נחמו) - "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גו'" (שם מ, ה).

בפועל - "והחי יתן אל לבו"⁶⁴:

בעמדנו בשבת נחמו, בסמיכות ממש ליוס' טוב חמישה עשר באב, זמן המוכשר ומסוגל ביותר לתיקון כללות עניין החורבן והגלות יש להוסיף (ד"מוסיף יוסיף"⁶⁵) ביתר שאת וביתר עוז ב"מעשינו ועבודתנו" הממהרים ומזרזים את הגאולה, להוסיף עוד פעולה ועוד פעולה כדי להחיש ביאת משיח צדקנו בפועל ממש.

(קטעים משיחת שבת פרשת ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם אב ה'תשמ"ח. התועדויות תשמ"ח כרך ד', עמ' 146-152)

(64) קהלת ז, ב.

(65) "יוסיף חיים על חייו" - וי"ל שזהו"ע ד'והחי יתן אל לבו", שאף שגם לפני"ז הוא במעמד ומצב ד'והחי", מ"מ, "יתן אל לבו" להוסיף חיים (גשמיים ורוחניים) על חייו, עד לתוספת חיות דבחינת "מחיה חיים" (יומא עא, א. וראה סה"מ תשי" עמ' 44).

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 240 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 124 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 06840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

משיח צדקנו רוצה לגאול את בני ישראל תיכף ומיד

"לישועתך קיווינו כל היום", ביום זה ממש!

כאשר מדברים אודות בקשת ודרישת בני ישראל על הגאולה, ובלשון הידוע: "עד מתי" – ישנם כאלו שטוענים שלא זו הדרך לבקש ולדרוש אודות הגאולה, אלא יש לסמוך על הקב"ה... שבוודאי יודע מתי להביא את הגאולה!... ועד כדי כך, שישנו יהודי שמתבטא שכשם שבני ישראל כבר היו בגלות במשך 1900 שנה, קיימת אפשרות שיהיו בגלות עוד 1900 שנה, רחמנא ליצלן!...

לא היה לעולמים שיהודי יתבטא שיכולים להישאר בגלות עוד משך זמן רב, ועל-אחת-כמה-וכמה משך זמן ארוך כזה (1900 שנה). ולאחרי כל זה – אין פוצה פה ומצפצף!!

איתא בגמרא שכבר "כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה", ומכיוון שכן, מי מעכב בעדו – שיעשה תשובה ואז תבוא הגאולה באופן ד"אחישה"! אלא מאי – הוא "מתעצל" לעשות תשובה, ולכן טוען שיכולים להישאר בגלות עוד ריבוי שנים, רחמנא ליצלן, ומנסה להלביש את דבריו באיצטלא של יראת שמים, שאין להתערב כביכול, בהחלטתו של הקב"ה! – במקום לחפש "תירוצים", מוטב שיתייגע – "יגעת ומצאת" – ויעשה תשובה, ואז – "מיד הן נגאלין"!

אמנם, יש להאמין בביאת המשיח, אבל מהו הצורך – טוען הוא – לבקש ולדרוש שיבוא תיכף ומיד? ומה שכתוב "אחכה לו בכל יום שיבוא" – הרי הפירוש בזה, טוען הוא, שיש לחכות בכל יום, אבל מתי תהיה ביאת המשיח, "שיבוא" – מתי שמשיח ירצה... אולי בעוד 1900 שנה...

מה פירוש "מתי שמשיח ירצה"? – משיח צדקנו רוצה לבוא ולגאול את בני ישראל תיכף ומיד, וכאשר מעכבים אותו מלבוא ולגאול את בני ישראל – מצטער על כך ביותר וסובל יסורים נוראים... בלשון הכתוב: "חליינו הוא נשא ומכאובינו סבלם... והוא מחולל מפשעינו גו", וכדאיתא בגמרא: "מאי סימניה, יתיב ביני עניי סובלי חלאים", וממתין שיוכל "לצאת ולגאול את ישראל"!!...

ולפלא, שכאשר חב"ד'ניק שומע טענה הנ"ל – שאפשר לומר ש"אחכה לו בכל יום שיבוא" פירושו שיבוא מתי שירצה – מתבלבל לגמרי ואינו יודע מה להשיב! וזאת – לאחרי שכבר דובר בעניין זה פעמים רבות, יותר מאשר מאה פעמים ואחד! ולגופו של עניין:

הראיה ממה שכתוב "אחכה לו בכל יום שיבוא" אינה הראיה העיקרית, כ"אם בתור סניף וראיה נוספת, על דרך "ועוד יש לומר"... ובענייננו – עיקר הראיה היא מנוסח התפילה "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח". כי לישועתך קיווינו כל היום", "ותחזינה עינינו", שהכוונה בתפילה זו אינה לישועה שתבוא בעוד כמה וכמה שנים, 1900 שנה... כי אם באופן ד"ותחזינה עינינו", ובזה גופא – "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", והרי "מהרה" פירושו – באופן של מהירות, ובוודאי לא מדובר אודות כמה שנים, כמה חודשים, כמה שבועות, כי אם "מהרה" כפשוטו, וכפי שממשיכים בתפילה: "כי לישועתך קיווינו כל היום", ביום זה ממש! וביום זה גופא – תיכף ומיד, ולכל היותר – שיעור הילוך מיל ("ח או כ"ד רגעים), שלכן, אפילו לאחרי אמירת תפילה זו בשחרית ובמנחה – חוזרים ואומרים תפילה זו גם בתפילת ערבית, תפילת רשות, שמזה מובן עד כמה נוגע למהר זאת ככל האפשרי, עד שאין יכולים להמתין עד לתפילה הבאה!...

(משיחת שבת פרשת עקב, כ"ף מנחם-אב ה'תשד"מ; התוועדות תשד"מ, כרך ד, עמ' 2397 – בלתי מוגה)

על ספרות וספרים

אזכור אישיות לא־רצויה בספר עלול להוביל את הקורא למקום "מים הרעים" • כשמדובר בהיפך האמונה אין מקום ללימוד זכות אלא נדרשת דווקא קנאות • על 'קינה' מפי סופר, וקינה – על סופר • מענה בכתב וב'חידות' אודות כתביו של סופר שאינם מתאימים • כיצד מקיימים "תוכו אכל כו"מ" מספרים שאינם שלמים • על קטע 'משכילי' בסידור מוצלח – להיזהר מיין חדש בקנקנים חדשים • רשימה שנייה

בהם בזכרון פלוני ולהבחין אם יש בהם הסתייגות. וכבר הודיעונו חכמינו ז"ל במשנתם – הזהרו בדבריכם שמא כו' תגלו למקום מים הרעים וישתו התלמידים הבאים אחריכם כו', והרי כל מחבר וסופר משקיע חלק מנפשו, או על־כ־פנים צריך להשקיע חלק מנפשו, בספריו וחבוריו, ולכל מקום שהספר גולה – המחבר גולה עמו, ואם הוא מקום מים הרעים, הרי גם התלמידים הם בערך זה, שלכן דרושה זהירות יתרה ויתרה. ועל דרך זה הוא בנידון דידן.

להלן מתייחס הרבי לשאלת הסופר ששאל, שהלוא יהודי מצווה על הכרת תודה ("שיש להכיר תודה לכל מי שלמדו ממנו יותר מאות אחת ואף יותר מדיבור אחד כו' ואין לקפח שכר כל בריה"), ומשיב:

הנה הוראת תורתנו תורת חיים בזה היא, שישנו יוצא אחד מכלל האמור, והוא בהנוגע לשטח האמונה והיפך האמונה, הסתה לדת אחרת... וכלל גדול בדיני ישראל, אשר אין ללמוד זכות בענינים כהאמורים.
והרבי מסיים:

והמתבונן בדברי ימי ישראל במשך זמן נדודיו (יראה) כי דוקא קנאות זו היא שעמדה לנו להיות

קנאות רצויה

כתב הרבי בכ"ב במרחשוון תשי"ט (היכל מנחם כרך א, עמ' צרצז), לסופר ידוע:

בקראי בספריו ראיתי לתמוהני כי מביא את מ[רטין] בובער וכנראה ברגשי הערצה, ובטח ידוע לך[בודו] דברי ימי חייו והשקפותיו וכו'. וכיון שכל[בודו] קנה לו יד ושם ומתחשבים בדעתו, הרי יוכל זה לשמש כעין הכשר וכו' בה בשעה שהנ"ל לא ראוי לזה לגמרי.

בתגובה כתב אותו סופר לרבי שאינו רואה ברכה בפולמוס, וצריך להתרחק מכל מחלוקת אפילו לשם שמים וכו'. במכתב מענה הגיב הרבי על כך בהרחבה והסביר את דעתו (אגרות קודש כרך ח"י עמ' של־שלא):

בטח יסלח לי שלא לגמרי אסכים עמו בזה, ולא שחס ושלום הנני 'חסיד' של 'מחלוקת לשם שמים', אלא שבנידון דידן אין המדובר בנקודה זו, שהרי ההצעה היתה על דבר שלילת מסקנה בלתי רצויה כלל וכלל שהקורא בספרי כבודו יסיק לפי תומו כשרואה מוזכר בהם שם פלוני, וכטבע בני אדם מאז ובפרט בדורנו, אין הקורא מחפש וחוקר בעומק הענין או בדיוק כל מלה ותביעה עד כמה מהשבח יש

בפרק ד' בהנוגע לחדרים, שמביא בתור עדות זכרונות שלמה מימון, מפורסם שאינו נאמן כגון דא, כיון ששנאתו לעניינים כאלו העבירתו על כמה עניינים.

סכנה בספרות מזויפת

הרה"ת ר' יהושע שי' מונדשין פרסם מאמר (בחימת יהושע ד. לבנון) שכותרתו: "מוטיבים חב"דיים ב'הנדח' לש"י עגנון" [ב'ביקורת ופרשנות' חוברת 16 אדר א' תשמ"א עמ' 135-153]. בתגובה כתב לו הרבי בשולי איגרת מכ"ח באייר תשמ"א ('היכל מנחם' כרך א' עמ' צט):

בנוגע לספרי ש.י.ע. – דוגמא והסברה בדבר: מובנת זהירות וסכנת שטרי מומן מזויפים באם יש בהם ציטוט מנוסח שטרות האמתיים, אפילו באם הוא מסולף. וככל שיתרבה הציטוט מתרבה הסכנה. על פשר הדבר מספר הר"י מונדשיין ב'תשורה' בר"מצווה (טו"ב כסלו תשס"ח עמ' 77):

"כמה שנים לפני כן שאלתי את הרבי ב'יחידות', האם להדפיס מאמר שכתבתי בקשר ל"מוטיבים חב"דיים" באחד מסיפוריו של הסופר ש"י עגנון; הרבי האריך מאד במענהו, ותמצית הדברים: "הוא עצמו בעולם האמת, ואומרים שבחיי היה שומר תורה ומצוות, ומסתמא כן הוא, אבל הכתבים שלו... עם תפוחי אדמה אי אפשר לזייף מטבע, רק עם סיגי זהב, סיגי כסף וסיגי נחושת... מוטב לנצל את הזמן על דברים טובים יותר. "אך מכיוון שכבר כתבת, ואינך מפרסם זאת בשמך, ואפשר שתצא מכך תועלת – יכול אתה להדפיס זאת".

ומסכם הר"י מונדשיין:

"נקודת תשובת הרבי במכתב מקבילה לדברים שנאמרו ב'יחידות', אלא שבדיבורו נקט בדוגמת מטבעות מזויפים, ובמכתבו – שטרי ממון מזויפים".

מה לתבן עם הבר

לעומת זה, ממקומות אחרים למדנו על שימוש (חלקי) שניתן לעשות בחיבורים שאינם שלמים

נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם, כלשון הכתוב.

'קינת' סופרים

במכתב אחר, מט' במרחשוון תשכ"ט (היכל מנחם כרך א, עמ' צז), כותב הרבי:

מחובתי להעיר הערה כללית, והיא אשר בספרו האמור באו כמה דברים בחדא-מחתא מבלי כל הבדל ומחיצה ביניהם, שזו היא הוכחה לגבי רוב הקוראים אשר סמכותם שווה היא, או על-כל-פנים בערך זה לזה, אף שלאמתו של דבר רחוקים הם זה מזה ולפעמים עד להיפך. ולא עוד אלא שמזה דן הקורא אשר סמכותם האמורה גם בשאר העניינים אחת היא...

...בפרק "קינה ושיר", שבתחלתו קינה לרבי אלעזר הקליר ועוד – המיוסדת על האגדה שבאיכה'רבא, ובאותו פרק עצמו צירף מומחברים אשר עליהם עצמם צריך לעורר קינה וקל'להבין.

ספק לחומרא

כשפרסם הרב עמנואל שוחט סדרת מאמרים אודות הבעל-שם טוב בשנת תש"כ (שנת המאתיים להילולת הבעש"ט) עודדו הרבי ואף העיר לו בין השאר הערה כללית (אגרות קודש כרך י"ט עמ' שמח):

שמצטט במראי מקומות מכמה מחברים ועוד יותר – גם בפנים המאמר, וביניהם גם כאלו שספק האם כדאי להביאם בהערה בשולי הגליון (אף שלא כל אחד שם לבו למראי-מקומות) ועל-אחת-כמה: וכמה בפנים. ובפרט שבהעניינים שכותב ומצטט בהם, יש להביא מקור מאלו שאין כל פקפוק בהזכרת שמם וחיבור שלהם...

הרבי אמנם אינו נוקב בשם ובחיבורים, אך מצייין "ובטח כשיקרא עוד-הפעם מאמריו יבין למי התכוונתי", וממשיך:

וספק כגון דא – לחומרא, כיון שהקוראים אותם מחוגים שונים ומשונים.

עם זאת, בהמשך המכתב מתייחס הרבי לאחד ההיסטוריונים המשכילים אשר אותו ציטט כותב המאמר, ומגיב:

וכיצד הוא מתמודד עם קטע זה. הלה התפעל, כי אכן הדבר היה ידוע לו [נרשם מפי השליח הרה"ת ר' יחזקאל שי' ליפשיץ מנפאל].

למעשה, הנה הרבי מציין פעמים רבות – ואף טורח בהזדמנויות אחדות (ב'רשימות') להדגיש כי עשה שימוש בו – לסיפור זה.

ומכל אליו מילי ניתן אולי ללמוד, כי כאשר יש קטע או קטעים אחדים שאינם (כל-כך) כדבעי, אין לפסול את הספר לגמרי וכמובן שיש לחלק בין מקרה משנהו. וצ"ע.

'הכשר' על ספר

עוד מעניין לציין לאיגרת שכתב הרבי ל"הנהלת בית מדרש למורות, בית רבקה, ובית הספר בית רבקה, אשר בצרפת ה' עליהם יחיו", מיום ו' במנחם-אב תשי"ט (אגרות קודש כרך ח" עמ' תפד), בעניין ספרי הלימוד:

בכללות בהנוגע לספרי לימוד אשר יש ספק בהם, ספק בכגון דא יש לדונו לחומרא, כי הרי המדובר בחינוך נוער אשר אפילו חסרון קטן יש להזהר ממנו, ביותר, וכידוע הדוגמא אשר חריץ קטן בגרעין יכול לקלקל כל גידול האילן ח"ו וקל-להבין. ולהנ"ל אין להביא ראיה להיתר משימוש מספר שבו כמה מחברים מבלי הזכרת שם המחבר, ורק ליקוט מעט עניניו, מה שאין כן ספר שלם ממחבר מסוים, שזהו נתינת הכשר על כל עניניו.

ומסיים הרבי בתוך דברי איחול:

...ויסיף כל אחד ואחד בתוך כל ישראל בתיקון העניין על-ידי הוספה והתאמצות יתירה בחינוך על טהרת הקודש של בני-ישראל, דפשיטא שגם חינוך הבנות בכלל זה...

ביראה. כך לדוגמה, במכתב הרבי מח' בשבט תש"ד, לחסיד רבי משה העכט:

שולחים אנו לו שני ספרים על-דבר שבת וטהרת המשפחה. ואף שלא הספקנו לברר אם הכל שם כדבעי, הוא בעצמו הלא יוכל לבח[ו]ן משם חומר הדרוש לו לנאום וכדומה, אבל לא יתנם לאחרים קודם שיברר.

ולחסיד רבי בן-ציון שם-טוב כותב הרבי בכ"ד באדר תשי"ז ('נלכה באורחותיו' עמ' 159):

הספר כתר שם טוב [=מנהגי ק"ק ספרד בלונדון – לרב שם טוב גאגין] חלק ו' נתקבל. ולפלא גדול... קרובי המחבר וכן המוציא לאור אין משלימין להדפיס סיום הספר – היפך הנכון והיושר ואף שכמה ענינים בספר (בחלקים שנדפסו) שמוטב היה שלא היו באים אפילו במחשבה ועל-אחת-כמה-וכמה בדפוס – בכל זאת אינו שייך לענין סיום והוצאה לאור [של] דבר גמור.

ואודות ספר עתיק יחסית של ר' מנשה בן ישראל כותב הרבי (אגרות קודש כרך ג, עמ' שנו):

...בנוגע להספר נשמת חיים לא שמעתי בזה. בכלל זכות גדולה בידו שחזק אמונת הגלגול אבל בספרו מעורב תבן עם הבר כמובן למעיין בספרו.

'אוצר התפילות'

ועוד למדנו מפי השמועה על ראש ישיבה מחיפה, הרה"ג ר' דוד הכהן כ"ץ שליט"א, שנכנס ל'יחידות' וסיפר לרבי, כי בישיבה (משכן יעקב בחיפה) לומדים ביאורי התפילה מתוך סידור 'אוצר התפילות'.

שאלו הרבי, האם ידוע לו כי בקטע מסויים שם יש פירוש של משכילים הנוגד את רוח המסורת,

"חלק לעולם הבא"

רבי אלעזר המודעי אומר: המחלל את הקודשים, והמבזה את המועדות, והמלבין פני חברו ברבים, והמפר בריתו של אברהם אבינו, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה – אף-על-פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם-הבא (פרק ג משנה יא)

פירש רבנו עובדיה מברטנורא:

ולא חזר בתשובה מאחת מעבירות הללו שבידו, אף-על-פי שבאו עליו ייסורים ומת בייסורים, אין לו חלק לעולם-הבא. אבל אם חזר בתשובה קודם מותו, אין לך דבר שעומד בפני התשובה.

פירש כ"ק אדמו"ר:

הנקודה המשותפת לחמשת העניינים המנויים במשנתנו היא, שבכולם מתכוון האדם לבטל דבר שבקדושה שנתחדש על-ידי מעשה בני-אדם. משום כך אין לו חלק לעולם-הבא, כי בזה הוא מהרס ופוגע בעניין כללי ועיקרי שקבע הקב"ה בעולמו: לכל אחד ואחד מ ישראל ניתן הכוח והיכולת להפך מחול קודש; ולא זו בלבד שאינו מנצל כוח זה, אלא עושה היפוכו:

המחלל את הקודשים – רוב ענייני קודשים אינם קודש בידי שמים (כקדושת בכור), אלא חולין שנתקדשו על-ידי מעשה בני-אדם (כמו בהמה שהקדישה בעלה לקורבן; תרומה ומעשר; וכיו"ב). וה"מחלל את הקודשים" מתכוון לחלל קדושה זו ולעשותה חולין ("מחלל" מלשון חולין), היפך עניין הקדושה. המבזה את המועדות – קביעת המועדות נמסרה לבית-דין, כמאמר רז"ל "ישראל אינה דקדישנה לזמני", היינו שיום חול מתקדש על-ידי מעשה בני-אדם. והמבזה ימים אלו מתכוון לבטל קדושה זו. ולכן נקט "מועדות" ולא שבת, כי שבת "מקדשא וקיימא" ואינה תלויה במעשה ידי אדם.

המלבין פני חברו ברבים – ידידות ואחוה ("חבירו") הרי בא על-ידי מעשה בני-אדם – פעולותיהם של שני החברים. וכאשר במקום לכבד את חברו במידה יתירה הוא מנצל את הידידות להיפוכה ומלבין פני חברו (וכנראה במוחש שאינה דומה להלבנת-פנים על-ידי איש זר להלבנת פנים על-ידי חבר), "אין לו חלק לעולם הבא".

המפר בריתו של אברהם אבינו – הנתינת-כוח על המילה באה לנו בירושה מאברהם אבינו, היינו שהוא דבר שבקדושה שנתחדש על-ידי מעשה בני-אדם. והמפר ברית זו מתכוון לחלל ולהפקיע קדושה זו. המגלה פנים בתורה שלא כהלכה – האדם מקבל ידיעותיו בתורה מרבותיו שלמד תורה מפיהם, היינו שידעותיו בתורה נקנו לו על-ידי מעשה בני-אדם. כוונת הלימוד היא שיתנהג האדם על-פי תורה; וזה מנצל ידיעותיו בתורה לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, היינו שלא זו בלבד שאינו מקיים מצוות התורה אלא שטוען שהתורה אומרת כך.

(משיחת מוצאי שבת יקודש פרשת וישלח תשל"ח – בלתי מוגה; 'ביאורים לפרקי אבות' כרך א (איה) עמ' 158-160)

פרשת ואתחנן

אתה הראת לדעת... אין עוד מלבדו (ד, לה)

כל יהודי 'רואה' ומאמין מצד נשמתו ש"אין עוד מלבדו", אבל אין הוא רשאי להסתפק בכך, אלא מחובתו להבין את העניין בשכל - 'לדעת'. רק ידיעה שכלית מביאה להתאחדות פנימית עם הדבר, ואילו באמונה בלבד נשאר העניין בבחינת 'מקיף'.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1170)

* * *

הידיעה ש"אין עוד מלבדו", היינו שהבריאה בטילה לאור האלוקי המחיה אותה ואינה מציאות עצמאית, אינה ידיעה שכלית ("לדעת") בלבד, אלא אפשר 'לראות' את הדבר בראייה חושית, 'הראת'.
דוגמה לדבר:

תלמיד היושב לפני רבו מתייחס לדיבורו של הרב כ"ש' ומציאות דבר (שכן הוא קולט את חכמת הרב באמצעות דיבורו), ואילו מחשבתו של הרב (שאינה מתגלית אליו) נחשבת בעיניו 'אין'; אך לאמיתו של דבר ההיפך הוא האמת, שהרי המחשבה היא מקור הדיבור וחיותו והדיבור בטל אליו. הרי רואים בחוש שכלל שדבר מסויים נעלה יותר - הוא רוחני ודק ונעלם יותר, ועם כל זה הוא ה"ש' האמיתי. וכמו כן: לעיני בשר אמנם נראה שהעולם הגשמי הוא 'יש', ועולם היצירה הרוחני הוא 'אין'; אך האמת היא שעולם היצירה, שמחיה את עולם העשייה, הוא 'יש' אמיתי, ועולם העשייה בטל אליו ואינו אלא 'אין'.

(אור התורה דברים עמ' טז)

אתה הראת לדעת (ד, לה)

כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו כולם שהוא יחידי (רש"י)

בדברי רש"י נרמזים שני אופנים בעבודת ה' - 'פתח' ו'קרע'.
פתח - היינו עבודת הבירורים, שבה 'פותחים' את עניני העולם ומגלים את תכליתם (שנבראו לשמש את קונם) ואת הניצוץ האלוקי שבהם. וכן בעבודת האדם עם עצמו: 'פותחים' את השכל ואת המידות (על-ידי התבוננות בתפילה) ועל-ידי זה עוסקים בענייני העולם לשם שמים ומבררים אותם.
קרע - עבודת הניסיונות. הניצוץ שבניסיון נעלם ונסתר לגמרי, וכדי לגלותו יש צורך ב'קריעת' וביטול ההעלם וההסתר. והוא הדין לעבודת האדם עם עצמו: יש לבטל את התענוג והרצון, השכל והמידות, ולא להתחשב בהם; וכן יש לבטל את המגבלות של הגוף והנפש הבהמית ולהתעלות מהם.

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 40)

כי ה' הוא האלקים (ד, לה)

גם שם אלקים, בגימטרייה הטבע, הוא בעצם שם הוי' שלמעלה מהטבע, היה הווה ויהיה כאחד. גם טבע הוא אלוקות, אלא שהדבר מוסתר ונעלם.

(ספר המאמרים קונטרסים א עמ' 10)

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

ט"ו במנחם-אב

"...ידוע מנהג ישראל שמחמישה-עשר-באב ואילך, מברכים איש את רעהו בברכת 'כתיבה וחתימה (וגמר חתימה) טובה', וכמרומו במזלו של חודש מנחם-אב, מזל אריה... - ראשי תיבות 'אלול, ראש-השנה, יום-הכיפורים, הושענא-רבה', היינו, שבחודש מנחם-אב נרמז גמר ושלמות החתימה טובה בה'פתקא טבא' דהושענא-רבה"⁴.

שבת קודש פרשת ואתחנן

ט"ז במנחם-אב, שבת נחמו

בקריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום' קוראים את עשרת-הדיברות ב'טעם התחתון'⁵. החשבון-צדק שעל כל אחד ואחד לעשות בקשר ללימוד התורה, נתינת הצדקה וכללות המצוות במשך כל השנה, מתחיל משבת נחמו⁶. בעת קריאת עשרת הדיברות עומד הקהל

(בגיליון הקודם נשמטו מנהגי ט"ו באב, ובאים כאן השייכים גם להבא).

בנוגע לימים אלו כתב הרבי: "על-פי מנהג ישראל, אשר תורה היא, לקדש הלבנה דווקא במוצאי תשעה באב... הרי הזמן גרמא לחדש ההתעוררות להחלטות טובות בכל ענייני תשובה והתורה ומצוותיה, שהן המבטלות סיבת הגלות... וכיוון שגדול כוח החלטות הנעשות בציבור - לקבלן בהתאסף רבים יחד בהתועדות שמחה, שמחה באמירת דברי תורה, שהיא המשמחת לב ועיניים מאירה, ושמחה פורצת גדר והגבלה בלימוד התורה והידור בקיום מצוותיה, התועדויות בפרט ביומין זכאין הסמוכין לט' באב, ועל-כל פנים: בחמישה-עשר באב, ובשבת 'שלו' שלאחריו, ובשבת שלאחריה, שבת מברכים דחודש אלול, חודש החשבון (התשלומין) דימות שנה זו. ובשלוש פעמים הווי חזקה - חזקת תורה ומצוותיה ומתוך שמחה וטוב לבב תמיד כל הימים"¹.

כדאי ונכון לפרסם ולהכריז בכל מקום את הוראת חז"ל² ש"מחמישה-עשר באב ואילך - דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייו"³.

ולרחיב את השיעורים הקיימים - 'התועדויות' תש"נ ח"ג עמ' 124.

(4) שם עמ' 770, וראה גם בעמ' 725 הערה 63. בע"פ היה הרבי מקדים ומברך, כגון בשיחת "ג מנ"א תשל"ט. וכן בסיום המאמר דכ"ג מנ"א תשכ"ח ('ספר המאמרים - מלוקט' ח"ה עמ' שמו, ומצוין שם ללקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1163 בהערה, שבכ' מנ"א מתחלת - בנוגע לכמה עניינים - ההכנה לראש-השנה). בכתב - בדרך-כלל היה מאחל רק מיום א' דר"ח אלול, אך היו יוצאים-מן-הכלל ('אוצר מנהגי חב"ד', אלול-תשרי, עמ' יב-יג. וראה 'בית חיינו' גיליון 99 עמ' 14).

(5) שו"ע אדה"ז ס' תצד סי"א. בכף החיים (ס' סא ס"ק לה) דן אודות החשש בקריאת פסוק 'שמע' פעמיים בשמות משום "האומר: 'שמע, שמע'" (בשו"ע אדה"ז שם ס"ח), והביא מס' מאמר מרדכי ודברי מנחם, שאין לחוש כיוון שקריאתו מוכחת עליו שכופל כל הפסוקים. וכ"כ בס' עוד יוסף חי פ' יגש.

(6) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 582.

(1) ממכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ (באותה שנה, ובעוד שנים שחל ר"ה שלהן - ובחול"ל כל חגי תשרי -

בימי היו, הדגיש הרבי פעמים רבות את מעלת ה'חזקה'), לקוטי-שיחות כרך לט עמ' 229.

(2) תענית לא,א ובפירש"י. רמ"א י"ד רמו סעיף כ"ג, מג"א או"ח רלח ס"ק א.

(3) ובמיוחד להוסיף בשיעורי תורה ברבים, לייסד חדשים ולחזק

ופניו אל ספר־התורה⁷. קוראים את עשרת הדיברות
בטעם העליון⁸.
פרקי אבות – פרק ג⁹.

יום רביעי

כ' במנחם־אב

יום היארציטי־הילולא השישים ושמונה של
הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי־יצחק שניאורסון נ"ע,
אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו; דור חמישי, בן
אחר בן, לכ"ק אדמו"ר ה'צמח־צדק'. נאסר והוגלה
על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר בגלות
בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא־אטא, קזחסטאן (ברית־

(7) ספר־המנהגים עמ' 31.

(8) לוח כולל־חב"ד פ' יתרו, כדעה האחרונה בשו"ע אדה"ז שם.

אדה"ז היה קורא את עשרת הדיברות דפ' ואתחנן בנוסח־טעמים
מיוחד, שונה מזה של הקריאה בכל השנה ואף מזה של עשה"ד דפ'
יתרו, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש בן הצמח־
צדק, שלימד זאת להרה"ק הרז"א אחי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע
(לקוטי־דיבורים ח"ב עמ' 459. וראה ספר התולדות אדה"ז ח"ד עמ'
1070).

(9) ראה לוח בגיליון תתקמ הערה 13.

המועצות לשעבר), ושם מנוחתו־כבוד¹⁰.
כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתוועד ביום זה
(וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת
ההתוועדות)¹¹.

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע
ולבקש וכו' – ללמוד בהתוועדות מתורתו, ולנדב
ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."¹².

ביום כ' במנחם־אב תשכ"ד – עשרים שנה
לפטירת אביו ז"ל – יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי
יצחק' על־שם אביו ז"ל¹³.

(10) תולדותיו – בספר 'תולדות לוי־יצחק' (הוצאה רביעית – קה"ת,
כפר־חב"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ו־832.

(11) ספר־המנהגים עמ' 100.

(12) בשולי מכתב (כלל־פירטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ, לקוטי־שיחות
כרך לט עמ' 231.

(13) מטרתו – לעזור בהלוואות במיוחד למוסדות חינוך על־טהרת־
הקודש ולמלמדי לימודי־קודש – ספר־המנהגים שם. וראה לקוטי־
שיחות כרך כג עמ' 270 אודות המגביות והנתינות המיוחדות לצדקה
בימי סגולה (ובארוכה – 'התוועדויות' תשמ"ה ח"א עמ' 651 ואילך.
וב'התוועדויות' תשמ"ו ח"ג עמ' 593 ואילך שזה שייך גם לנשים וטף),
שיזהו דבר הפשוט שא"צ להזכירו במפורש בכל שנה, ומי שלא נתן –
שלימנה בימים שלאחרי זה, עיי"ש.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש